



Rubriek over familie-
namen door Henk Harmsen
suggesties en aanvullingen
0543-472603

In de Tweede Wereldoorlog was Willem Monasso (80) de enige Aaltenaar die een radio mocht hebben. Hij had en heeft namelijk de Italiaanse nationaliteit. Natuurlijk mocht hij er van de bezetter niet mee naar de Engelse Oranjerender lusteren, maar dat deed hij in het geniep toch, en nog wel samen met de halve buurt.

Deze week geen Achterhoekse maar Italiaanse wortels. De familie Monasso komt namelijk uit het bergdorp Travasio in de arme noord-Italiaanse regio Friuli. Uit die streek trokken in de vorige eeuw veel Italianen weg naar Nederland en Duitsland om een toekomst op te bouwen als terrazzo-werkers. Ze verstonden de kunst om prachtig granietwerk te maken, zoals de bekende granieten vloeren en aanrechten. In 1890 vestigde zich het eerste terrazzo-bedrijf van Italianen in Den Haag (Gobesch). Ook ijsbereders en schoorsteenvegers uit de armste

Monasso: Italianen in de Achterhoek

delen van de Laars zochten hier in die tijd vaak hun heil. De familiestamboom Monasso begint in 1868, als Pietro trouwt met Maria Bortolussi. Ze krijgen in Travasio drie zonen en vier dochters. De zonen leren alle drie het terrazzo-vak in de Italiaanse steden. Felice was eens als jongen bezig aan de San Marco in Venetië trappen te repareren. Hij kreeg van de juist arriverende paus Leo de Dertiende een briefje van ongeveer twintig gulden waarde, voor toen een geweldig bedrag. Hij gaf het niet uit, maar bewaarde het als een relikwie.

Felice trok naar Duitsland, werkte in Frankfurt en bij een neef in Münster en kon zich in 1896, nu een eeuw geleden dus, in Bocholt vestigen. Er was in de grensstreek volop werk en daarom kwamen ook de broers Giovanni en Antonio al gauw over. In een zeer groot pand aan de Bocholtse Münsterstrasse, gebouwd rond 1900, woonden de drie gezinnen samen met hun personeel, gezellig als één grote familie. Het vervoer ging met paarden. De 'Gebrüder Monasso' hadden enorm veel werk, ook in de Achterhoek. Zo legden ze al in 1897 een kerkvloer in Bredevoort.

Asielzoekers

De Eerste Wereldoorlog werd een ramp voor de Monasso's. Doordat Italië niet op de hand van de Duitsers was, werden de familieleden en hun personeel door de Duitsers uitgescholen voor landverraders en bedreigd, zelfs zo dat ze



♦ Giovanni Monasso, die in Aalten het terrazzobedrijf runde, met vrouw en de drie oudste kinderen, rond de Eerste Wereldoorlog. (Foto Willem Hissink)

moesten vluchten. Ze besloten ijlings naar Aalten te trekken. In feite waren ze dus asielzoekers. De groep kwam op 17 mei 1915 midden in de nacht aan bij café Vultink in Aalten: donkere mensen, de mannen met hoge hoeden op. In Aalten ging het nieuws

rond dat er zigeuners waren aangekomen. De toenmalige burgemeester zorgde snel voor een vestigingsvergunning. De Monasso's vormden hierna een heel terrazzo-imperium. Antonio vestigde zich in 1932 in Doetinchem met een bedrijf, Felice

runde de vestiging Winterswijk. De Monasso's lieten vakbekwame terrazzowerkers als personeel uit Italië komen en zo zijn diverse Italiaanse namen in de Achterhoek terecht gekomen zoals Palombit en Berun. Na een slechte tijd, waarin de goedkope kunststof

vloeren en stalen aanrechten opkwamen, kwam de terrazzo als onvervangbaar en onverslijtbaar handwerk toch weer in opmars. Nog steeds wordt in Aalten het schone vak uitgeoefend door Richard Monasso en familielid Theo Kamink.

Furlan

Willem Monasso kan amusant vertellen over zijn jeugd. Hij is geboren in Aalten, maar ging als kind met zijn moeder terug naar Italië waar hij de lagere school bezocht. Ze woonden bij een oom die druivenplantages had. Als kinderen mochten ze niet van de druiven snoepen. De oom vatte zijn taak zelfs zo serieus op dat hij de uitwerpselen van de kinderen naakeef of er soms druivenpitjes in zaten...

Willem Monasso leerde op school geen Italiaans, maar het zogenaamde Furlan, een streektaal die daarvan evenveel verschilt als Fries van Nederlands. Een aantal woorden in het Furlan is hem nog bijgebleven: bakkang (boer), casa (huis), palla (spade) en hors: het stuk gereedschap, bestaande uit een stuk zandsteen aan een steel, waarmee schuurders het terrazzo-werk glad maken.

Van de terugreis naar Nederland op tienjarige leeftijd herinnert Willem zich lachend dat een dronken man op het treinstation al zijn geld aan hem afgaf. Moeder wilde dat hij het teruggaf. Even later kwam een ander, die de man omarmde en met hem wegliep. Terug in Aalten moest Willem

weer in de eerste klas beginnen: na de vierde ging hij van school, het vak in.

Wijn

Willem is een man van anecdoten. Zoals over de vaten met witte wijn, die de Monasso's uit hun streek van herkomst in Italië lieten overkomen (aan moeders kant hadden ze een wijnbottelarij en een zijdeplantage). Het eerste vat ging altijd naar de Aaltense pastoor. Op een keer bleek een gearriveerde wijnton geen 200 maar 180 liter te bevatten. Wat bleek? Tijdens het transport was er een gaatje in geboord. Bij de politie werd aangifte gedaan. De wijn was zo sterk, dat je zelfs nog dol werd van het ruiken aan de lege tonnen, vertelt de tachtigjarige met veelbetekenende mimiek.

Willem Monasso bleef zijn leven lang Italiaan, maar is bij gebrek aan vakantie nooit teruggeeweest. „Altijd maar werken, te druk, geen tijd” legt hij uit. De Monasso's bezitten in Travasio zelfs nog een lapje grond, maar het is haast niks meer waard.

Over zijn vroegere werk kan Monasso boeiend vertellen in perfect Aaltens dialect. Aanvankelijk werden aanrechtbladen ter plekke gemaakt in een bekisting, die een timmerman maakte. Later gebeurde het in de werkplaats en werden ze met een vrachtwagentje naar de plaats van bestemming gebracht. De terrazzotechniek vergt groot vakmanschap en is ontzettend arbeidsintensief. In de omgeving liggen in kerken, ziekenhuizen, kloosters, scholen en scholtenboerderijen nog heel wat prachtige vloeren van Monasso, vaak met prachtige figuren.